

2 Naporom do uspjeha
Pregovori se
nastavljaju

3 Aktivnost se isplati
Zajednička borba za bolje
uslove

4 Više vremena za
porodični život
Uspostavimo ravnotežu

Broj 2 | Mart 2024 | Srpski / Hrvatski / Bosanski

Dodatak «work» novinama | Redakcija T +41 31 350 21 11, F +41 31 350 22 11 | info@unia.ch | www.unia.ch

Jasno Da za AHV x13

Istorijski uspjeh sindikata

Istorijski uspjeh za radnicku klasu i cijelo stanovništvo.

Švajcarci sa pravom glasa su 3. marta 2024. velikom većinom izglasali narodnu inicijativu «Za bolji život u starosti» (inicijativu za 13. AHV penziju). Jasno je da je ovo istorijski uspjeh sindikata, i velika pobjeda solidarnosti i pravde. Narod i Savjeti su iznenađujuće velikom većinom usvojili inicijativu za 13. AHV penziju. Istovremeno je jasno odbijena inicijativa kojom se predlaže podizanje starosne granice za penziju. Za penzionere ovo znači izjednačavanje sa poskupljenjima. Za ostalo stanovništvo korak ka više solidarnosti. Ovo nije važno samo u simboličnom smislu – daje nam nadu u preokret u shvatanju društva.

Marek Wieruszewski

Sa 58,2% glasova za, rezultat je bio jasniji nego što je to predviđala posljednja anketa. Protivnici inicijative uložili su triput više novca u svoju kampanju utjerivanja straha. Međutim, aktiviranje sindikata donijelo je odlučujuću prednost na putu ka uspjehu. Pošlo namje za rukom da pokrenemo ljude koji inače ne idu na glasanje. Za to se možemo zahvaliti samima sebi. Ali nisu samo sindikati uložili veliki trud. Mnoge osobe od povjerenja i oni angažovani u migrantskim udruženjima borili su se za 13. penziju.

Veliko angažovanje se isplatilo

Po riječima politikologa Lukasa Golde-
ra, dogodile su se dvije senzacije: Prva
je bila glasanje za 13. AHV penziju.

Druga je velika izlaznost, čak 58,3%. Bila je to 9. najveća izlaznost još od uvođenja prava glasa za žene. Kada pogledamo ponašanje glasačkog tijela, jasno je da su osobe koje mnogo zarađuju bile protiv 13. penzije, ali su ih oni sa manjim primanjima ovaj put jasno nadglasali.

Konkretno poboljšanje za mnoge penzionere kojima je to potrebno

Inicijativa će znatno poboljšati položaj mnogih penzionera. Sada je na redu njeno usvajanje od strane parlamenta. Prognozira se da će se sa isplatom 13. AHV penzije početi 1. januara 2026 i da će doći do povećanja od 8,33%. Dakle, najniža pojedinačna starosna

AHV penzija biće povećana za 1225 franaka na godisnjem nivou. Bračni parovi će u vidu 13. penzije na godišnjem nivou dobijati i do 3675 franaka više.

Simboličan preokret u shvatanju društva

Pored konkretnih poboljšanja uspjeh inicijative nadu i u to da se shvatanje društva u Švajcarskoj polako mijenja. Ovo je prva socijalno-solidarna inicijativa ikad koja je usvojena u Švajcarskoj. «Rezultat je izuzetan socijalni napredak Švajcarske, koji uliva nadu u budućnost penzionog osiguranja. Takođe nam pomaže u našoj borbi za bolje plate i podnošljive premije zdravstvenog osiguranja, a protiv

krađe penzija u drugom stubu,» zaključila je predsjednica Unije, Vania Alleva.

Važan uspjeh sindikata

Važno je i odlučno odbijanje Inicijative o penzijama Mladih liberala. Samo 25,3% glasača glasalo je za pomjeranje starosne granice. Iz perspektive sindikata odlučno odbijanje je veliki uspjeh, zato što to znači da su naši argumenti ubijedili i glasače građanskih struja. Ovaj rezultat je naposljetku i jasno odbijanje daljeg slabljenja penzionog osiguranja i smanjenja penzija.

Editorijal

Rano ujutru u nedjelju dobio sam poruku od kolege koji je, kao i ja, postao državljanin Švajcarske i stekao pravo glasa: «Hoćemo li pobijediti?». Htio sam da moj odgovor zvuči ohrabrujuće: «Ne znam, ali vjerujem da će rezultat biti pozitivan», napisao sam i ohrabrio i samog sebe. Zatim je uslijedila slika njega kako ubacuje svoj glasački listić u kutiju.

Ta slika i kratko pitanje: «Hoćemo li uspjeti», rekli su mnogo o važnosti ovog glasanja za ljude koji žive u Švajcarskoj, ali i o angažovanju brojnih kolega sa migrantskom pozadinom kako bi to Da na dan izbora postalo realnost.

Naši aktivisti su tokom kampanje dijelili flajere i govorili o 13. AHV penziji na svojim radnim mjestima, na ulicama, u džamijama i crkvama, među prijateljima, na porodičnim okupljanjima i događajima svojih udruženja. Na društvenim mrežama i WhatsApp-u su se marljivo dijelile slike i videi aktivnosti. Svaki dan se nešto dešavalo. To je bio znak da ćemo uspjeti.

Druga poruka od kolege stigla je u 13:02: «Čestitam na rezultatu. Hvala!»

Tada su mnogi od nas shvatili da smo ostvarili nešto nevjerojatno. 3. marta smo zajedno ispisali stranicu istorije. To je jednostavno veličanstveno. Hvala vam, dragi aktivisti, za vaše nemjerljiv angažovanje. Naša snaga je u zajedništvu i solidarnom djelanju. Nastavićemo ovako jer ćemo uskoro morati da branimo slabljenje našeg penzionog osiguranja.

Sa istim angažovanjem, istom snagom i radošću pobijedićemo i u sljedećoj etapi i izboriti se za veće penzije i veću kupovnu moć!

Hilmi Gashi

Kratke vijesti

Pobjeda prodavaca: Stanovništvo kantona Vale glasalo protiv dužeg radnog vremena

Stanovništvo kantona Vale glasalo je protiv revidiranog kantonalnog Zakona o radnom vremenu prodavnica (LÖG), koji je predviđao duže radno vrijeme i proširenje turističke zone. Time je stanovništvo s pravom glasa pokazalo solidarnost sa prodavcima koji se već bore sa malim platama i teškim uslovima rada. Prodavci su zajedno sa Unijom tokom proteklih godina ostvarili već nekoliko uspjeha. Svako produžavanje radnog vremena prodavnica dovodi do dužeg ili fleksibilnijeg radnog vremena za zaposlene. To ne šteti samo zdravlju, nego i društvenom i porodičnom životu.

Zatvaranje Micarne: Saboteri štrajka umjesto pregovora

Zaposleni u Micarni, ćerki-firmi Migrosa sa sjedištem u gradu Ekoblanu (VD), nastavljaju sa štrajkom. Planirano je zatvaranje njihove fabrike sa 84 radna mjesta. Migros grupa odbija da se uključi u razgovor o najavljenom zatvaranju. Umjesto toga vrši pritisak na zaposlene i uz mnogo truda organizuje sabotere štrajka iz dvije firme koje se bave angažovanjem osoblja. To je izričito zabranjeno kolektivnim ugovorom za branšu angažovanja osoblja. Već 90% zaposlenih je Uniji dalo ovlaštenje da ih zastupa. Produžavanjem štrajka zaposleni daju dodatnu težinu svojim zahtjevima za otvaranje dijaloga i pregovora upućene direktcijama Micarne i Migrosa.

Gotovo stabilan razvoj članstva u Uniji u 2023. godini

Rast u zanimanjima u oblasti uslužnih djelatnosti, više članica i mnogi zaposleni članovi – razvoj članstva u Uniji tokom 2023. godine vrlo je primjetan. Sjenu na to baca samo pad broja penzionera i nezaposlenih.

Da budemo precizni, sindikat Unia je krajem 2023. godine brojao 174 450 članova. To pokazuje da je broj članova u odnosu na prethodnu godinu stabilan. Prošle godine je sindikat imao priliku da privuče nove članove iz obećavajuće oblasti uslužnih djelatnosti: Sa svojih 53 000 članova ovaj sektor je veći od tradicionalnih sektora poput građevine, trgovine i industrije. Uz to je primjećen i konstantan porast broja članica. Unia je uspjela da popuni prazninu nastalu posebno tokom godina korone, te zato sada teži povratku na uzlaznu putanju.

Radnici u kulturi: nedovoljni prihodi i prekarna socijalna sigurnost

Radnici u kulturi često imaju veoma mala primanja i velike praznine u socijalnom osiguranju. SGB se zajedno sa kulturnim udruženjima zalaže za to da se u okviru nacionalne kulturne politike finansijski omoguće prikladne plate, kao i da se omogući socijalna sigurnost radnika u kulturi, i to posebno kad je riječ o AHV-u i osiguranju za nezaposlene. Nove ponude za savjetovanje i pružanje usluga imaju smisla samo ukoliko se u njihovo sprovođenje odmah uključe kulturna udruženja. Savezno vijeće je odlučilo da fokus nacionalne kulturne politike u naredne četiri godine bude «Kultura kao radno mjesto», a SGB tu odluku pozdravlja. Skandalozan prijedlog u Državnom savjetu: lošiji uslovi rada i rad od kuće nedeljom

Komisija za ekonomiju i finansije Državnog savjeta (WAK-N) iskopala je skandalozno radikalnu parlamentarnu inicijativu današnjeg poslanika u Savjetu kantona, Thierryja Burkarta (FDP, AG), iz 2016. godine, kojom se praktično predviđa ukidanje pravne zaštite radnog vremena i rada od kuće. I to u vrijeme u kom broj radnika koji zbog stresa i stalne prepletenosti posla i slobodnog vremena sagorevaju na poslu dostiže nezapamćen maksimum. Posljedice ove inicijative bile bi besplatni rad, stres i sagorevanje. To je neprihvatljivo. SGB će se boriti protiv tih uslova rada kao na Divljem zapadu. Umjesto slabljenja, potrebna je bolja zaštita rada od kuće, kao i svih radnika uopšte.

8. Mart međunarodni dan prava žena

Dan akcija u ugostiteljstvu u cijeloj Švajcarskoj

Žene su se 8. Marta pridružile Uniji tražeći veće plate, bolje uslove rada i odlučnu akciju protiv seksualnog uznemiravanja na radnom mjestu. Unia pokreće kampanju za podizanje svijesti o seksualnom zlostavljanju u ugostiteljstvu.

Hilmi Gashi

Polovina svih zaposlenih žena zarađuje manje od 4126 franaka. Većina njih pruža usluge negovateljstva ali bez plate. Situacija mnogih migranata je posebno nesigurna. Pored diskriminacije polova oni su suočeni i sa rasizmom, ksenofobijom i drugim oblicima višestruke diskriminacije. Osim toga još uvijek mnoge žene su pogođene seksualnim nasiljem i uznemiravanjem.

Akcije na ulicama i zahtjevi u ugostiteljstvu

Ove godine ugostiteljski radnici su demonstrirali na ulicama za veće plate i bolje uslove rada. Unia podržava ove zahtjeve i poziva na prekid modela zapošljavanja po pozivu (dežurstva) i zahtjeva jače kontrole.

Zaustavimo seksualno uznemiravanje!

Zajedno sa zaposlenima u ugostiteljstvu, Unia pokreće kampanju protiv seksualnog

uznemiravanja na radnom mjestu. Leci i naljepnice imaju za cilj da kompanije proglase «zone bez uznemiravanja». Unia takođe traži saradnju sa udruženjima poslo-

davaca kako bi osigurala zaštitu zaposlenih. Važne teme i mnogi zahtjevi zaposlenih još uvijek su bez odgovora.

Žene zahtijevaju jednakost i prestanak seksualnog uznemiravanja na radnom mjestu i u svakodnevnom životu

Radnici su omogućili zaradu od 575 miliona

Uspjeh za Coop – sada je osoblje na redu!

Coop grupaciji ide veoma dobro. Njeni radnici su tokom prošle godine omogućili zaradu od 575 miliona, što procentualno odgovara porastu od 2,13%. I obrt je porastao za 2,2%.

Darinka Filipovic

Već godinama radnici u velikoj mjeri doprinose uspjehu Coop-a. To je još pohvalnije kada se uzme u obzir da su izloženi još većem pritisku i stresu. Zahvaljujući svom snažnom društvenom angažovanju na pregovorima o platama postigli su značajne povišice plata. Međutim, članovima Unije je jasno: Korak naprijed u branši sa malim platama nije dolazak na cilj, jer su po pitanju plata, kao i po pitanju uslova rada, hitno potrebni akcija i prostor za napredak. Uspješna poslovna godina još jednom je pokazala da Coop sebi može da priušti investiranje u osoblje i uslove rada.

Coop grupacija zahvaljujući migrantima na stabilnim nogama

Porast dobiti i obrta (+2.13% odnosno +2.2%), rast zarade u supermarketima i na sajtu coop.ch (+2,4%), kao i pozitivan razvoj u Coop-ovim skladištima i oblasti gastronomije pokazuju da je

Coop na stabilnim nogama. Uz dodatni rast sopstvenog kapitala, Coop ima – kako i sam kaže – «stabilnu finansijsku osnovu».

Branša sa malim platama – maloprodaja: Coop ima prostora da djela

Zaposleni u maloprodaji pate od

- sve više posla,
- nedovoljno mogućnosti planiranja,
- a time i od stresa koji to sve izaziva, posebno za one koji rade dio radnog vremena.

Dugi radni dani i rad vikendom neizbježan su dio svakodnevice mnogih zaposlenih.

Unia i njeni članovi se zalažu za to da se novi kolektivni ugovor o kom će se pregovarati 2025. godine uhvati u koštac s ovim izazovima. Upravo godišnji bilans o kom je danas bilo riječi jasno pokazuje: Coop ima prostora da djela kako bi poboljšao uslove rada – zaposleni su to itekako zaslužili.

Zajedno za dobre uslove rada!

Postanite član Unije

Coop grupacija zahvaljujući migrantima na stabilnim nogama

Intervju sa četvero Unijinih aktivista

Delegati grupa za migracije iz regiona su na sjednici Komisije za migracije 24. februara odredili ciljeve za 2024. godinu i diskutovali o planiranim aktivnostima Emine Sariaslan. Pitali smo četvero delegata šta za njih predstavljaju Unija i Grupa za migracije pri Uniji, kao i zašto se angažuju baš u Komisiji za migracije.

Emine Sariaslan

Lazim Bakija je do odlaska u penziju radio kao montažer skela. Sindikat mu je veoma važan: «Uniji sam pristupio jer štiti prava svih radnika i zalaže se za njihove potrebe. Uniji nije važno odakle je neko, koje je religije, koji mu je boravišni status ili boja kože.

Unia pruža podršku i putem kurseva jezika i usavršavanja. Dobio sam pomoć i u procesu dobijanja državljanstva.» Da bi Unia postala još jača, potrebni su članovi. Zbog toga Lazim privlači nove članove i dijeli Unijine novine i informacije u svom okruženju, kao i na gradilištu. On se angažuje i za prava osoba bez papira. Grupa za migracije je za njega mjesto na kom se može otvoreno izraziti i govoriti o svojim poteškoćama. Rekao je: «Grupa za migracije pri Uniji mi je važna jer mi migranti tamo možemo da govorimo o svojim problemima i da se zajedno borimo. Možemo da iskažemo svoje želje i pred upravnim odborom – od dole pa sve do vrha. Unia u politiku uključuje naše želje i potrebe u vezi sa pravima stranaca, državljanstvom, osobama bez papira, itd, i pokreće inicijative kao što je ona za 13. AHV penziju.»

Döndü Yildirim već 25 godina radi u prehrambenoj industriji, a 24 godine je član Unije, kao i upravnog odbora za oblast Argau-sjeverozapadna Švajcarska. Unia za nju predstavlja «organizaciju koju su osnovali radnici kako bi zaštitili i poboljšali ekonomska, socijalna

i kulturna prava i interese radnika.» Zbog toga je odlučila da se aktivira u sindikatu. Govori nam o velikim poteškoćama sa kojim se ona i njene kolege suočavaju na radnom mjestu. «Nametnuli su nam četiri smjene. Raditi u četiri smjene znači odsječenost i od porodice, i od društvenog života. Drugim riječima, ne radimo da bismo živjeli, nego živimo da bismo radili», kaže ona. Ono što je posebno ljuti jeste ophođenje prema ljudima koji iz zdravstvenih razloga ne mogu da rade u smjenama: «Radnici čije zdravlje nije dovoljno dobro za rad noću moraju priložiti potvrdu od ljekara. One koji ne mogu da prilože takvu potrebu zovu u kadrovsku službu i njihovi ugovori se prekidaju.» Za nju je jasno da se sazove sjednica sa odgovornima u regionu i da se priča na ovu temu. Smatra da je tretman migranata nepravedan. «Novim zakonima se povećava pritisak na migrante. Ljevičarske partije i sindikati se zajedno sa migrantima bore protiv restriktivnog zakonodavstva koje se tiče stranaca. Učestvujem na Komisiji za migracije kako bih se informisala o radnim pravima migranata, a onda informisala i njih same.»

Olga Pisarek radi u Univerzitetnoj psihijatrijskoj službi u Bernu, a član Unije je već dvije godine. Ubrzo nakon uclanjenja aktivirala se u Grupi za migracije, a nedugo zatim postala i kopredsjednica regionalne Grupe za migracije MiForte. Za Olgu sindikat Unia

predstavlja prije svega podršku i solidarnost kada je riječ o zaštiti prava radnika i migranata. «Unia je organizacija koja se zalaže za fer uslove rada, jednakost plata, zaštitu od diskriminacije i obuku na radnom mjestu. Unia je za mene važno mjesto koje pomaže da se u Švajcarskoj postigne bolji i pravedniji život radnika. U Grupi za migracije prije svega osjećam zajedništvo i solidarnost. Zajedno sa drugim migrantima koji se takođe suočavaju sa izazovima koje migracija i integrisanje na tržište rada nose sa sobom, činimo snažnu grupu i zajedno se borimo za poboljšanje uslova života i rada. To mi omogućava da utičem na odluke u vezi sa stvarima koje me se tiču, čak i ako nemam pravo glasa na izborima. Na taj način, uprkos nemanju prava na učestvovanje u demokratskim procesima, mogu da utičem na odluke koje se tiču mog posla i mog života.

Hayri Akkiz je dugi niz godina radio kao varilac i mehaničar u raznim preduzećima u metalnoj industriji. Zbog nesreće na radu postao je jednim dijelom invalid. Posljednjih 14 godina radi dio radnog vremena u marketingu. Hayri je član sindikata već 29

godina. Prvo je 1995. godine pristupio sindikatu metalurške industrije SMUV, a nakon osnivanja Unije pridružio se njoj. Aktivan je u upravi Grupe za migracije. Unia je za Hayrija veoma važna jer mu pomaže da zaštiti svoju radnu sposobnost i da se izbori za svoja prava. Vjeruje da je od odlučujućeg značaja jačati članstvo u sindikatima radi zajedničkih problema i boljeg života, a ne djelovati individualno. Kaže: «Važno je iskoristiti članove kako bismo se zajedno borili za bolje plate i uslove rada, jer želja za poboljšanjem ne može nastati spontano. Radnici treba da imaju pravo na dio bogatstva koje nastaje njihovim radom, a ne da preživljavaju sa jedva dovoljnim platama. Pored značaja i potrebe za radničkim organizovanjem, radnici iz inostranstva u stranoj zemlji imaju dodatne poteškoće i probleme. Diskriminacija, ksenofobija, rasizam, kao i težak, a loše plaćen rad predstavljaju velike izazove. Komisija za migracije je važna kako bismo se zajedno i solidarno borili protiv napada na osnovna prava.» Migraciona komisija iz perspektive zaposlenih se bori za prava svih migranata za njihova načelna prava i solidriše se protiv napada.

Kriza zbog manjka osoblja u branši njege:

Sindikalni i civilni savezi zalažu se za promjene

Raste potreba za njegom i brigom o ljudima. Istovremeno na mjesečnom nivou stotine zaposlenih u ovoj branši napušta svoju profesiju. Za to je kriv niz političkih odluka donetih kako bi se smanjili troškovi koji nastaju usljed demografskih promjena. Potrebna je solidarna akcija.

Marie Saulnier Bloch

Prema navodima Savezne službe za statistiku, broj osoba starijih od 65 godina će se do 2040. godine povećati za 52%, a broj starijih od 80 godina skoro duplirati (+88%). To će dovesti do rasta potrebe za njegom u starosti od čak 56%. Ukoliko se nastavi sa istom politikom, biće potrebno za oko 60% više domova za stara lica. Ovaj manjak biće teško popuniti samo migrantima, s jedne strane zbog restriktivne imigracione politike Švajcarske, s druge strane zbog rastuće potrebe za njegovateljima i u drugim državama. Okolne evropske zemlje već sada pokušavaju da ciljano osmišljenim mjerama zadrže «sopstvene» njegovatelje. Ukoliko profesionalna njega ne

bude moguća, članovi porodica moraću da popune prazninu. To će dovesti do manjka radne snage i ekonomskih gubitaka, socijalne nejednakosti, kao i neravnopravnosti polova.

Moraju se omogućiti uslovi rada koji motivišu osoblje da ostane u branši, a ujedno smanjuju i potražnju za njegom. Za to je neophodno uvesti i finansirati dodatne ponude, kao što su stanovanje koje uključuje njegu, ambulatna njega, kao i podrška u svakodnevnom životu. Ovo dovodi do rasta troškova i promjene načina finansiranja. Ne može se očekivati od osiguravatelja da sve ovo plate iz svog džepa. Udio

države u finansiranju njege mora se brzo i sveobuhvatno razraditi.

Odgovornost sindikata i udruženja

Za Enrica Borellija i Samuela Burrija, odgovorne za branšu dugoročne njege pri Uniji, hitno je potrebno ojačati poziciju sindikata u preduzećima, i time osposobiti njegovatelje da se organizuju kako bi mogli da brane svoje interese na ulici, ali i na svojim radnim mjestima. Potreban nam je snažan pokret čiji će nosioci biti i progresivne snage civilnog društva. Samo ujednjeni možemo da utičemo na političku debatu. To dugujemo svom društvu, starijim osobama, ali i budućim generacijama.

Interview

Intervju sa Hilmiem Gashijem, upravnikom interesnih grupa Unije

Horizonte: Hilmi Gashi, prošle godine si učestvovao na stručnom zasjedanju na temu manjka radne snage i migracija održanom na ETH u Cirihiu. Na radionici u kojoj si učestvovao govorilo se o mladima i migrantima. Šta su po tvom mišljenju najveći izazovi sa kojima se suočavaju migranti na švajcarskom tržištu rada?

Hilmi Gashi: Jedan od najvećih izazova je bez sumnje sistemska diskriminacija sa kojom se suočavaju mnogi migranti. Počevši od pristupnih prepreka, pa sve do prepreka na poslu i tokom karijere. Nažalost postoji način ponašanja mnogih poslodavaca koji se sastoji u tome da ne obraćaju pažnju na sposobnosti i iskustva kandidata, već se fokusiraju na to šta oni potencijalno još uvijek ne umiju. Rosita Fibbi sa Univerziteta u Nešatelju je veoma precizno to istakla govoreći o «hijerarhiji porijekla». U zavisnosti od zemlje porijekla zavisi koliko će teško biti da se nađe radno mjesto.

Horizonte: O kojim konkretnim mjerama se diskutovalo tokom zasjedanja kako bi se pristupilo ovim izazovima i poboljšala integracija migranata?

Hilmi Gashi: Razgovarali smo o raznim mjerama koje bi podstakle ravnopravno učestvovanje migranata i prevazišli njihovu diskriminaciju na tržištu rada. Tu spada npr. ukidanje sistemskih prepreka, kako pravne, tako i društvene prirode. Važno je da se kvalifikacije, vještine i iskustva koje migranti donose sa sobom priznaju i podstiču. Potrebno je i nebirokratsko priznavanje stranih diploma. Zatim je tu i uzimanje ovih kvalifikacija u obzir u okviru kolektivnih ugovora. One bi bile od važnosti za platu i to bi predstavljalo jednu prepreku manje u daljoj karijeri.

Horizonte: Pomenuo si i situaciju sa mladima. Zašto je po tvom mišljenju važno da mladi dobiju bolju podršku prilikom izbora zanimanja i dualnog obrazovanja?

Hilmi Gashi: Mladi igraju ključnu ulogu u borbi protiv manjka stručnog kadra, ali se mnogi od njih zbog loših uslova rada i malih plata odlučuju protiv nekog obrazovanja ili zanimanja. Neophodno je da se mladi više cijene, na primjer putem primamljivijih plata. Dualno obrazovanje treba da se shvati kao učenje, a ne samo kao produktivni rad. Mladi moraju dobiti podršku tokom procesa obrazovanja, kako bi mogli da ispolje svoj pun potencijal. Međutim, moraju se i zaštititi od izrabljivanja, mobinga i seksualnog uznemiravanja. Zdravstvena zaštita i bezbjednost na radu u ovom uzrastu takođe igraju veoma važnu ulogu.

Horizonte: Predložio si konkretne mjere za integraciju migranata i poboljšavanje položaja mladih. Koja je uloga Unije u pogledu ovih aspekata?

Hilmi Gashi: Unia igra odlučujuću ulogu pri zastupanju prava i interesa radnika, nezavisno od njihovog porijekla. Zajedno se aktivno zalažemo za borbu protiv rasizma, seksualnog uznemiravanja i mobinga na radnom mjestu. Pored toga se borimo za to da migranti dobiju bolje mogućnosti za integraciju i da se njihovi potencijali pravovremeno prepoznaju i podstaknu. Svojim radom težimo inkluzivnijem i pravednijem poslovnom svijetu u kome svako ima jednake šanse, nezavisno od svog porijekla.

Imran Sariaslan

Pitanja & odgovori

Nedopustiva pitanja na razgovoru za posao

Moja sestra je prošle sedmice imala razgovor za posao bibliotekarke. Tom prilikom joj je postavljeno pitanje da li želi djecu. Smije li nadređeni da postavlja takva pitanja?

Razgovor za posao: Ne morate da odgovorite na sve. (Slika: Adobe Stock)

Gilles Sciboz: Ne. Firma mora prikladnim pitanjima za kandidata da procjeni da li je pogodan za otvoreno radno mjesto. To znači da su dozvoljena samo pitanja koja su u direktnoj vezi sa radnim mjestom za koje je raspisan konkurs. Pitanja koja prevazilaze ove okvire u suprotnosti su sa Obligacionim pravom, koje predviđa da poslodavac smije da obradi samo one podatke o kandidatu koji se tiču njegove pogodnosti za radni odnos. Pitanja o zdravlju kandidatkinje ili potencijalnoj trudnoći dozvoljena su samo ukoliko zadaci koje posao predviđa ne mogu da se uklupe sa zdravstvenim problemima ili postojećom trudnoćom. Tako je na primjer moguće pitati kandidatkinju da li ima problema sa leđima ukoliko treba da nosi težak teret. Ili se nakon trudnoće raspitati o noćnom, opasnom ili napornom radu.

Pitanja o prethodnoj plati, bračnom statusu, prethodnom kažnjavanju (osim u slučaju kazni vezanih za krađu ako je u pitanju osoba koja treba da radi u finansijama, odnosno za drogu, ako osoba treba da radi u bolnici sa opijajima), zdravstvenim problemima, seksualnoj orijentaciji ili religiji su zabranjena.

To da li Vaša sestra želi djecu nema nikakve veze sa zadacima bibliotekarke. Zbog toga je pitanje nedopustivo. U ovom slučaju Vaša sestra može da iskoristi tzv. «pravo na laž u samoodbrani» i odgovori sa ne.

(Work, 5.2.24)

AHV-AVS: Kada odlazim u penziju?

Ove godine punim 64 godine (1960. godište). Prošle godine mi je kadrovsko saopštilo da 2024. idem u penziju. Kada sam na pauzi radosno objavila da ove godine odlazim u penziju, kolege su mi rekle da to nije moguće. Jedna koleginica, koja nije mnogo mlađa od mene, rekla mi je da su joj dali informaciju da tek sa 65 može da se penzioniš. Mogu li ja otići u penziju 2024?

Marina Wyss: Da, Vi pripadate posljednjoj generaciji žena koje sa navršene 64 godine dostižu starost za penziju. 25. septembra 2022. izglasana je Reforma AHV 21. Unia se borila protiv tog prijedloga jer je njime podignuta starosna granica za penziju za žene. Reforma je stupila na snagu 1. januara 2024. godine. Sada više ne govorimo o redovnoj starosti za odlazak u penziju, već o referentnoj starosti koja je i za muškarce i za žene pomjerena na 65 godina. Za prelaznu generaciju se referentna starost žena pomjera korak po korak, za po tri mjeseca godišnje. Više informacija, kao i savjetovanje u skladu sa Vašom situacijom možete dobiti od osiguranja.

(Work, 16.2.24, prilagođeno)

AHV-AVS: Imam li pravo na djelimičnu penziju?

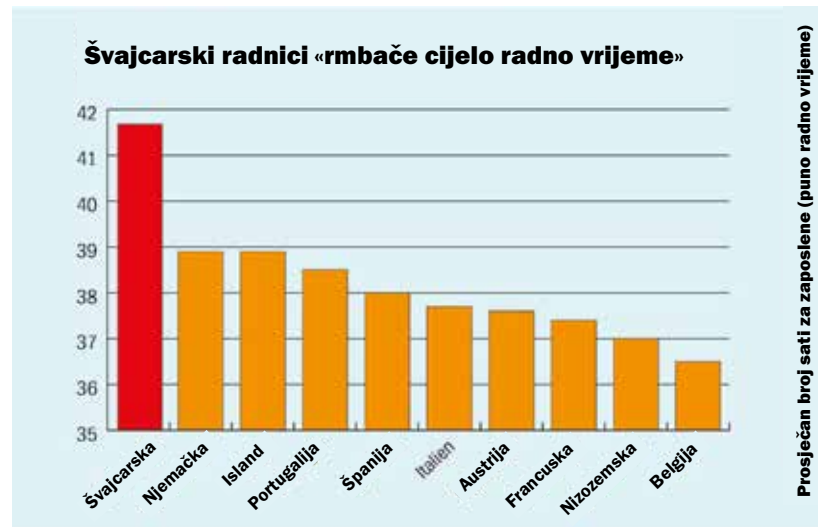
Rođena sam 1962. i sa 64 godine i 6 mjeseci imam referentnu starost za odlazak u penziju. Nakon reforme AHV 21 pripadam prelaznoj generaciji. Moja zaposlena ćerka je za Božić objavila da čeka dijete. Planira da nakon porodijskog odsustva ponovo radi puno radno vrijeme. Rado bih se brinula o unučetu kada moja ćerka počne ponovo da radi. Raspitala sam se kod osiguranja da li bi trebalo da se penzionišem prije vremena. Objasnili su mi da imam pravo da primanje dijela penzije. U zavisnosti od trenutka, došlo bi i do nešto manjeg smanjenja. Da li bih mogla da primam dio penzije prije vremena, a da uz to nastavim da radim dio radnog vremena?

Marina Wyss: Da, radi se o novoj mogućnosti koja je uvedena sa stupanjem na snagu novog AHV zakonodavstva. Sada zaista možete da primete i samo dio penzije. Osiguranje će Vam obračunati različite opcije. Više informacija možete pronaći u ovim snimcima:rebrand.ly/videos-ahv.

(Work, 16.2.24)

Objavljen Unijin Manifest za skraćanje radnog vremena Više vremena za život

Unia zahtijeva kraće radno vrijeme za istu platu. Potpiši manifest za skraćanje radnog vremena i podrži angažman za više slobodnog vremena.

Kada skraćanje radnog vremena dovede do procvata (workzeitung.ch)

Sa 41,7 radnih sati sedmično u prosjeku, zaposleni na puno radno vrijeme u Švajcarskoj rade najduže od svih u Evropi (vidi grafik). Mnogi rade i još više jer zakon dozvoljava i do 50 sati u radnoj sedmici. To je previše. Tako dugo radno vrijeme šteti zdravlju. Uz to tempo i intenzitet rada sve više rastu. 28% zaposlenih u Švajcarskoj se na poslu osjeća stresirano. Rizik od sagorevanja na poslu se povećava upravo kod osoba sa niskim primanjima. To nije pravedno. Zaslužujemo više vremena za odmor od posla!

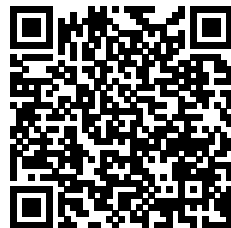
Opšte skraćanje radnog vremena za više jednakosti

Neophodni rad oko porodice i domaćinstva nije moguće postići pored tolikog obima posla. Djelimično radno vrijeme je zbog toga često rješenje kom pribjegavaju žene. Zbog toga one dobijaju manje plate i penzije, a imaju i manje šanse kada je riječ o stručnom usavršavanju i karijeri. Potrebno nam je kraće puno radno vrijeme kako bi svi imali vremena za neplaćeni rad.

Moguće je imati više slobodnog vremena, a istu platu

Za dobar život je potrebno više vremena i više novca. Zbog toga tražimo i povišice, i više slobodnog vremena. Produktivnost je u Švajcarskoj u periodu između 2016. i 2022. porasla za 10,3%. Nominalne plate su, s druge strane, povećane samo za 3,4%. Zbog toga bi retroaktivna podjela dobitka od povećane produktivnosti na više slobodnog vremena bila važna dopuna slabom porastu plata. Pored kraćeg radnog vremena, dio naše borbe za više slobodnog vremena su i zahtjevi za više slobodnih večeri, redovno slobodne vikende, ukidanje dvokratnog radnog vremena, plaćene pauze, više odmora, plaćeni praznici, kao i raniji odlazak u penziju.

Mirjam Brunner, sekretarka za političke osnove

Skeniraj QR kod i potpiši manifest za više vremena za život!

Manifest za skraćanje radnog vremena – potpiši sada – sindikat Unia

Manifeste-QR-Code-de.docx (unia.ch)

Poreska deklaracija

Dobro je znati

Svake godine svi koji imaju regulisan status i posjeduju C vizu, Švajcarski državljani, ili ako jedan od supružnika je korisnik invalidskog osiguranja ili prihod prelazi iznos uobičajenih prihoda, dobijaju između februara i aprila poresku deklaraciju, koju moraju u roku popuniti i predati na poreske vlasti. Ostalima se odbija porez direktno od njihove plate tzv. Izvorni porez.

Darinka Filipovic

Dobro je da znate:

Poreska deklaracija se može predati u papirnom obliku ili online. Ako ste do sada predavali u papiru sa priložima moguće da se prebacite na online. Ako predate porez online, poreske vlasti nemaju pristup Vašim podacima prvih pet dana što znači da možete u tom periodu još vršiti korekture.

Prilozi za porez

Važno je provjeriti šta se potražuje od priloga za porez i dostaviti sve dokumente koji su naznačeni. Npr. ako ste do sada tražili izvještaj o bankovnom računu (kamata i saldo) i Vi ste taj račun u prošloj godini ugasili, onda možete priložiti dokument o saldiranju Vašeg računa. Ako porez predajete u koverti koju ste dobili onda priložite i tražena dokumenta koja su označena na zadnjoj stranici poreske deklaracije.

Rok za predavanje poreske deklaracije

Na Vašoj poreskoj deklaraciji je naznačen rok za predaju poreske deklaracije. Ukoliko uočite da ne možete u tom roku dostaviti popunjen porez potrebno je da produžite rok prije isteka postavljenog roka. U većini opština to možete učiniti i online a ako niste sigurni onda možete nazvati Poresku upravu na broj koji Vam je obično ili na Vašoj poreskoj deklaraciji ili na stranici Vaše poreske uprave. Važno je da to učinite da ne biste sebe doveli u situaciju da plaćate i troškove opomene za propušteni rok, koji u većini slučajeva nisu za zanemariti.

Račun za porez

Većina poreskih opština Vam dostavlja i provizorni račun za ovu godinu sa poreskom deklaracijom za prošlu godinu. Poreske vlasti očekuju da se porez plaća «unaprijed» što znači da se iznos za ovaj račun utvrđuje na osnovu prikazanih podataka od prethodne godine. Uplata se očekuje na

Ako se ne dostavi na vrijeme poreska deklaracija može da košta dodatno

početku tekuće godine. Ako Vam to nije moguće važno je da na vrijeme kontaktirate poreske vlasti a ne tek pošto ste dobili opomenu. Ako ste već dobili opomenu onda će Vam pored kamate biti zaračunati i troškovi opomene.

Pitanja u vezi popunjavanja poreza

Većina poreskih opština ima na raspolaganju broj telefona (na njihovoj web stranici) koji Vam je na raspolaganju u nekom vremenskom periodu dok traje popunjavanje poreza i stručne osobe Vam mogu pomoći kod pitanja tamo gdje niste sigurni ili je došlo do velikih promjena u vezi prihoda i imovine u odnosu na prošlu godinu.